

Rapport 2006:18

Arkeologisk utredning etapp 1

Bredbandsutbyggnad i områdena Finspång - Rejmyre och Ljusfallshammar - Grytgöl

Hällestad, Regna, Skedevi och Risinge socknar
Finspångs kommun
Östergötlands län

Erika Räf

Bredbandsutbyggnad i områdena Finspång - Rejmyre och Ljusfallshammar - Grytgöl

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Områdesbeskrivning och fornlämningsbild	3
Syfte och metod	3
Resultat	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde i september 2004 en arkeologisk utredning etapp 1 med anledning av planerad schaktning för bredband, telemaster och teknikbodar i områdena Finspång – Rejmyre och Ljusfallshammar – Grytgöl i Finspångs kommun. Totalt berördes en sträcka på ca 30 km.

Sammantaget visade kart- och arkivstudier tillsammans med besiktningen av de planerade bredbandssträckorna att de allra största delarna skulle förläggas i vägbank och/eller områden som ej bedömdes innehålla potentiella fornlämningar.

Vid tre platser rekommenderade Östergötlands länsmuseum dock vissa åtgärder för att undvika fornlämningar. Efter mindre justeringar av sträckningarna bedömde Östergötlands länsmuseum att arbetet kunde utföras som planerat.

Erika Räf
antikvarie

Inledning

Den arkeologiska utredningen etapp 1 utfördes med anledning av planerad schaktning för bredband, telemaster och teknikbodas i områdena Finspång – Rejmyre och Ljusfallshammar – Grytgöl i Finspångs kommun. Socknarna Hällestad, Regna, Skedevi och Risinge berördes. Totalt omfattade arbetet en sträcka på ca 30 km. I den planerade bredbandsutbyggnaden ingick dels ortssammanbindande nät mellan Finspång och Rejmyre samt Ljusfallshammar och Grytgöl, dels bredbandsnät i orterna Grytgöl, Igelfors, Rejmyre och Hävla. Förutom schaktning för bredband skulle telemaster och/eller teknikbodas uppföras i Grytgöl, Igelfors, Regna, Rejmyre, Hävla, Brenäs, Byle, Lämnenäs och Risinge.

Den arkeologiska utredningen utfördes i september 2004. Uppdragsgivare var Finspångs Stadsnät, Finet AB, som även stod för kostnaderna. Ansvaret för utredningen och rapporten har Erika Räf haft.

Områdesbeskrivning och fornlämningsbild

De aktuella områdena ingår i ett storskaligt spricklandskap som sträcker sig i nordvästlig – sydöstlig riktning ner mot Kolmården och Bråviken. I dalgångarna finns sjösystem mellan skogklädda höjder och hållmarker. Höjden över havet varierar mellan ca 20 m vid sjöarna Åmlången och Hultbosjön i Risinge samhälle upp till ca 90 m på höjdplataerna söder om Rejmyre. Inne i Rejmyre samhälle ligger höjden över havet på ca 50 m. Rejmyre var fram till 1800-talets början omgivet av våtmarker och sjöar. År 1817 påbörjades ett stort utdickningsprojekt, varvid ett helt sjösystem mellan Hunn i nordöst och sjön Östjuten i sydväst torrlades (Boken om Rejmyre, 1995).

Bredbandsutbyggnaden berörde fyra socknar: Skedevi, Risinge, Regna och Hällestad. De registrerade lämningarna i socknarna karaktäriseras starkt av att bygden sedan medeltiden ingått i Östergötlands norra bergslag. Gruvhål, slaggförekomster och äldre industrimiljöer som är kopplade till bergsbruket är vanliga lämningar.

Socknarna har alla ett medeltida ursprung; Skedevi nämns år 1340, Risinge år 1337, Regna år 1332 och Hällestad redan år 1316. Finspångs bruk och samhälle som dominerat den södra delen av de aktuella områdena, finns skriftligt belagt från 1360 (www.sofi.se/namnarkivet).

Skedevi socken har inte blivit föremål för någon revideringsinventering under senare halvan av 1900-talet. De uppgifter som finns i fornminnesregistret härrör från inventeringen 1948. I arbetsföretagets närområde vid Hävla bruk finns en fornborg (RAÄ 1, Skedevi sn).

För Risinge sockens del skulle bredbandskabeln dras intill en bebyggelselämning och stenbro (RAÄ 208, 223) vid Lämnenäs, intill en stensättningsliknande lämning (RAÄ 163) vid Vistinge samt intill slaggförekomst och plats för hammare (RAÄ 176) vid Sunda bruk.

I Regna socken kunde bebyggelselämningar (RAÄ 33, Ängstugan) beröras, och i Hällestad socken skulle bredbandet gå intill husgrunder (RAÄ 307) vid Djuckerö samt intill ett gruvhål (RAÄ 294, Karstorps gruva).

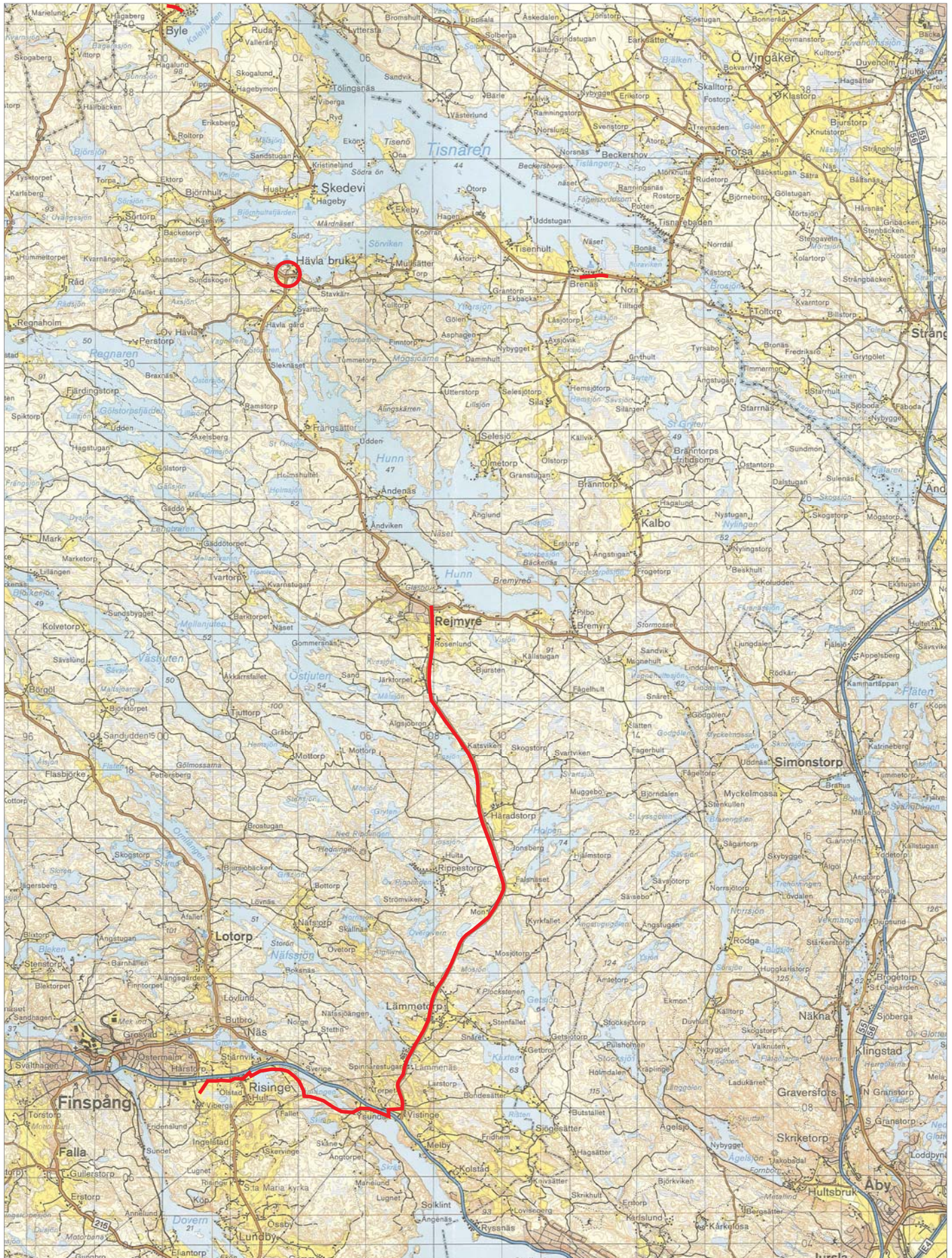
Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen var primärt att fastställa om fasta fornlämningar eller presumtiva lägen för fornlämningar skulle beröras av det planerade arbetsföretaget. Om så var fallet skulle utredningen se till möjligheten att justera ledningssträckningen så att fornlämning ej berördes. Utredningens resultat redovisades för länsstyrelsen som underlag för fortsatta bedömningar i ärendet om eventuella vidare antikvariska åtgärder inför ledningsarbetets genomförande.

Den arkeologiska utredningen etapp 1 genomfördes genom en litteratur-, kartmaterial- och arkivgenomgång följt av en besiktning i fält utmed ledningssträckningarna. Vid kartgenomgången användes Häradskartan från 1868-77 samt den äldre och yngre Ekonomiska kartan från 1948 respektive 1980-talet.

Figur 2. Utdrag ur Vägkartans blad 94 Finspång med utredningssträckan markerad. Skala 1:200 000.

Resultat

Sammantaget visade kart- och arkivstudier tillsammans med besiktningen av de planerade bredbandssträckorna att de allra största delarna skulle förläggas i vägbank och/eller områden som ej bedömdes innehålla potentiella fornlämningar.

Vid följande platser rekommenderade Östergötlands länsmuseum dock vissa åtgärder:

1. Vid schaktning intill bron öster om Risinge i åflödet mellan sjöarna Gron och Hultbosjön drogs kabeln så nära vägbank som var praktiskt möjligt. Detta för att förhindra att grävmaskiner och schaktning inte skadade möjliga industrilämningar i bäckravinen. Längre söderut i nämnda ravin är ett bruksområde (RAÄ 175) beläget.
2. Öster om Ysunda gård borde kabeln inte läggas i åkermark, då området bedömdes vara potentiellt boplatsläge. Kabeln lades istället i vägbank/dike på norra sidan av lokal grusväg.
3. Vid Hävla bruk lades kabeln längs östra sidan av lokalväg intill en fornborg (RAÄ 70). På detta sätt undveks schaktning i och invid fornlämningen.

I övrigt bedömdes att inga förhistoriska/historiska lämningar riskerades att skadas av det planerade arbetet. Efter ovan utförda justeringar av sträckningar bedömde Östergötlands länsmuseum att arbetet kunde utföras som planerat.

Referenser

Boken om Rejmyre, del 1 (Tiden före 1926). 1995. ABF Finspång.

Fornminnesregistret, Hällestad, Regna, Skedevi, Risinge socknar.

Tekniska uppgifter

Område	Områdena Finspång – Rejmyre, Ljusfallshammar - Grytgöl
Socken	Hällestad, Regna, Skedevi, Risinge socknar
Kommun	Finspång
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	096 10, 096 11, 096 22, 096 21, 096 31, 096 41, 096 62, 096 60, 095 37, 095 47, 095 36, 095 68, 095 58, 096 80
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1
Länsstyrelsens beslut	2004-09-20, via e-post
Länsstyrelsens handläggare	B-T Sturk
Länsstyrelsens dnr	431-11131-04
Länsmuseets dnr	512/04
Länsmuseets kontonummer	530143
Uppdragsgivare	Finspångs Stadsnät, Finet AB
Kostnadsansvarig	Finspångs Stadsnät, Finet AB
Projektledare	Erika Räf
Fältarbetstid	2004-09-17
Utredd sträcka	Ca 30 km
Grafik	-
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial ISSN 1403-9273	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499 Rapport 2006:18 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde i september 2004 en arkeologisk utredning etapp 1 med anledning av planerad schaktning för bredband, telemaster och teknikbodar i områdena Finspång – Rejmyre och Ljusfallshammar – Grytgöl i Finspångs kommun. Totalt berördes en sträcka på ca 30 km.

Sammantaget visade kart- och arkivstudier tillsammans med besiktningen av de planerade bredbandssträckorna att de allra största delarna skulle förläggas i vägbank och/eller områden som ej bedömdes innehålla potentiella fornlämningar.

Vid tre platser rekommenderade Östergötlands länsmuseum dock vissa åtgärder för att undvika fornlämningar. Efter mindre justeringar av sträckningarna bedömde Östergötlands länsmuseum att arbetet kunde utföras som planerat.